

ΕΛΕΝΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

Το μεγάλο ταξίδι του Οδυσσέα

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΛΟΥΙΖΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΚΡΑΤΙΚΟ
ΒΡΑΒΕΙΟ

ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΘΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΛΑΤΑΚΗ

ΕΛΕΝΗ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΛΟΥΙΖΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Από το Μύθο στην Ιστορία

Ελένη Δικαίου, *Το μεγάλο ταξίδι του Οδυσσέα*

Σχεδιασμός εξωφύλλου Γεωργία Μ. Σωτήρχου

Εικονογράφηση Λουίζα Καραγεωργίου

Επιμέλεια-διορθώσεις Εβίτα Κυριαζή

DTP Παναγιώτης Καπένης

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ και Ελένη Δικαίου 2002

Copyright© για την εικονογράφηση Εκδόσεις Πατάκη, 2002

Πρώτη έντυπη έκδοση, Αθήνα, Νοέμβριος 2003

(ΚΕΤ 2767, ISBN 960-16-0983-0)

Πρώτη ψηφιακή έκδοση (σε μορφή ηλεκτρονικού βιβλίου) από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Φεβρουάριος 2012

ΚΕΤ 7516

ISBN 978-960-16-4551-3

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ**

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ 38 (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ), 10437 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 10678 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

Περιεχόμενα

1. Πρόλογος
2. Δέκα χρόνια μετά
3. Στην Ίσμαρο
4. Απ' τους Λωτοφάγους στη χώρα των Κυκλώπων
5. Ένα θεϊκό δώρο πάει χαμένο
6. Στη γη των Λαιστρυγόνων
7. Η μάγισσα Κίρκη
8. Ταξίδι στη χώρα των Νεκρών
9. Περνώντας απ' τις Σειρήνες και τις Πλαγκτές Πέτρες
10. Οι αγελάδες του Ήλιου ορίζουν τη μοίρα μας
11. Μια μεγάλη νύχτα στο παλάτι του βασιλιά των Φαιάκων φτάνει στο ξημέρωμα
12. Δύο γυναίκες στο παλάτι της Ιθάκης
13. Στο λιμανάκι του Φόρκυνα
14. Στο μαντρί του Εύμαιου
15. Ρωτώντας για τον Οδυσσέα
16. «Μην περιμένεις άλλον Οδυσσέα. Δεν υπάρχει. Γιατί ο Οδυσσέας είμαι εγώ!»
17. Κανένας δεν είναι λίγος στη μάχη όταν έχει το Δία και την Αθηνά για βοηθούς
18. «Να τους μιλάς γλυκά, μα εκείνοι δε θ' ακούν, γιατί τους ζώνει ο Χάρος»
19. Ένα δώρο να ταιριάζει στη βασίλισσα
20. Η νύχτα φυλάει τα μυστικά στο παλάτι της Ιθάκης
21. Τη μέρα που πληρώνουν τα άνομα οι θεοί
22. «Και θα βασιλέψεις πια ειρηνικά...»

ΠΗΓΕΣ

Πρόλογος

Η ιστορία μας αρχίζει εκεί όπου η θάλασσα βαθαίνει, πέρα απ' τα αμμουδερά ακρογιάλια της Τροίας. Έπειτα από δέκα ολόκληρα χρόνια, ο στόλος των Αχαιών ετοιμαζόταν να ανοιχτεί ξανά στα βαθιά γαλάζια νερά του Αιγαίου. Οι Αχαιοί είχαν πάρει εκδίκηση για την προσβολή που έκαναν στο Μενέλαο και στην Ελλάδα οι Τρώες, είχαν ζητήσει απ' τους θεούς συγχώρεση για τα τυχόν λάθη τους πάνω στην έξαψη της μάχης και τη χαρά της νίκης, και δεν τους έμενε πια παρά να γυρίσουν στην πατρίδα τους. Σε λίγο τα πλοία θ' ανοίγονταν στο πέλαγος. Στην αρχή όλα μαζί, ύστερα ξεμακραίνοντας ο ένας στόλος απ' το άλλο, καθώς ο κάθε βασιλιάς θα τραβούσε με τους δικούς του για τον τόπο του. Κι όλοι θα έφταναν εκεί, άλλος νωρίτερα κι άλλος αργότερα. Μονάχα το ταξίδι του Οδυσσέα έμελλε να τραβήξει πολύ μακρύτερα απ' την Ελλάδα και την Ιθάκη, την πατρίδα του. Κι έμελλε να κρατήσει πολύ. Όχι γιατί εκείνος το ήθελε, μα γιατί έτσι το 'χαν θελήσει οι θεοί, που όμως τις περισσότερες φορές οδηγούνται στις αποφάσεις τους απ' τις πράξεις και τα λάθη των ίδιων των ανθρώπων.

Δέκα χρόνια μετά

Ο Αλκίνοος, βασιλιάς στο νησί των Φαιάκων, κοίταξε τον ξένο που είχε σκύψει το κεφάλι κρύβοντας το πρόσωπο στον πορφυρό μανδύα του. Ήταν ένα ρούχο όμορφο, που του το 'χε δώσει η βασίλισσα Αρήτη όταν ήρθε να προσπέσει στα πόδια της δυο μέρες πριν.

Είχε φτάσει στον τόπο εκείνο γυμνός, χτυπημένος απ' τους ανέμους και τα κύματα της θάλασσας, ποτισμένος απ' την αλμύρα της σαν τα κομμάτια των ναυαγισμένων καραβιών που ξερνάει στη στεριά σκεβρωμένα, φαγωμένα απ' το αδιάκοπο πάλεμα μαζί της.

Η κόρη του βασιλιά, η Ναυσικά, τον είχε βρει στην ακρογιαλιά πλάι στο ποτάμι που πήγε να πλύνει τα προικιά της με τις δούλες και τις φιλενάδες της. Του είχε δώσει ρούχα, φαγητό, κρασί, να μπορέσει να σταθεί στα πόδια του, για να φτάσει ως την πόλη να προσπέσει ικέτης στα γόνατα της μητέρας της.

Ο ξένος είχε πει στη βασίλισσα πως έλειπε είκοσι ολόκληρα χρόνια απ' την πατρίδα του, τα επτά τελευταία αποκλεισμένος σ' ένα νησί καταμεσής του ωκεανού, την Ωγυγία, φιλοξενούμενος και μαζί σκλάβος μιας νεράιδας. Οι θεοί σίγουρα το 'χαν θελήσει, όπως είπε, να ελευθερωθεί, γιατί ο ίδιος δεν μπορούσε να δώσει άλλη εξήγηση στην ξαφνική απόφαση της Καλυψώς –αυτό ήταν το όνομα της νεράιδας– να τον αφήσει να φύγει. Τον είχε βοηθήσει μάλιστα να φτιάξει μια σχεδία για να ανοιχτεί στο πέλαγος. Δεκαεπτά ολόκληρες μέρες ταξίδευε με κείνο το σκαρί, όμως το ξημέρωμα της δέκατης όγδοης, λίγο πριν φτάσει στο νησί τους, η οργή του Ποσειδώνα το έκανε κομμάτια.

Είχε παλέψει δύο μερόνυχτα με τα κύματα μέχρι να καταφέρει να βγει στην ακροποταμιά όπου τον βρήκε η βασιλοπούλα, όμως τα βάσανά του έμοιαζε να 'χουν τελειώσει πια. Δεν έμενε παρά να βραδιάσει, για να σαλπάρει το πλοίο που του είχαν ετοιμάσει οι Φαίακες που το 'χαν τιμή τους να νοιάζονται για κάθε ξένο που είχε βρεθεί στον τόπο τους. Αυτό το πλοίο θα τον πήγαινε στην πατρίδα του, μαζί με τα δώρα της φιλοξενίας που του χάρισαν. Όμως, μέχρι τότε, είχε στρωθεί τιμητικό τραπέζι για τον ξένο, με όλους τους άρχοντες των Φαιάκων μαζεμένους στη μεγάλη αίθουσα του παλατιού. Ο Δημόδοκος, ο τυφλός τραγουδιστής, χαϊδεύοντας με τα δάχτυλα τη λύρα του, είχε αρχίσει κιόλας να τραγουδάει. Έλεγε για τους Τρώες και τους Αχαιούς, για τον πόλεμο που, μέσα από τόσα πάθη μα και κατορθώματα, είχε δοξάσει τον Αγαμέμνονα και το στρατό του.

Τριγύρω όλοι τον άκουγαν προσεκτικά, φέρνοντας τότε τότε στα χείλη τους τα γεμάτα κύπελλα με το κρασί. Μονάχα ο ξένος σαν να είχε χάσει ξαφνικά κάθε ενδιαφέρον για το πιετό, το τραγούδι και τη συντροφιά. Το πρόσωπό του δε

φαινόταν, έτσι όπως το 'χε κρύψει στις πτυχές του μανδύα του, όμως ο βασιλιάς Αλκίνοος ήταν σίγουρος· ο ξένος του έκλαιγε πάλι.

Το ίδιο είχε συμβεί και το πρωινό, την ώρα που ο Δημόδοκος τραγουδούσε για τον Αχιλλέα και τον Αγαμέμνονα, για τον Οδυσσέα και τους άλλους ήρωες που πολέμησαν στην Τροία.

Ο ξένος θα πρέπει να 'χε πάρει μέρος στον πόλεμο, έτσι τουλάχιστον τους είχε δώσει να καταλάβουν στους αγώνες που οργάνωσαν προς τιμή του το ίδιο πρωί. Τον είχαν προκαλέσει τότε κάποιοι νεαροί ν' αγωνιστεί μαζί τους. Εκείνος, αφού διάλεξε ένα δίσκο ακόμη μεγαλύτερο απ' αυτόν που πετούσαν τα παλικάρια των Φαιάκων, τον πέταξε μακρύτερα απ' όλους τους. Ήταν πρόθυμος, είπε, να πάρει μέρος και σ' άλλα αγωνίσματα, στο πάλεμα, στο τόξο, όπου δεν τον είχε νικήσει ακόμη κανείς, εκτός απ' το Φιλοκτήτη όταν ρίχνανε μαζί στην Τροία. Μονάχα στο τρέξιμο, όπως είπε, δεν τολμούσε ν' αγωνιστεί, γιατί φοβόταν μήπως ντροπιαστεί, μια κι ήταν κομμένα ακόμη τα πόδια του απ' το πάλεμα με τα κύματα.

Είχε κάνει τότε εντύπωση σ' όλους τους ο ήσυχος τρόπος που απάντησε στην πρόκληση των νεαρών. Εκτός από αγωνιστής, φαινόταν κι άνθρωπος σοφός, που ήξερε να φέρεται με το σωστό τρόπο την κάθε στιγμή, που ήξερε να κουμαντάρει άλλους ανθρώπους.

Ναι, σίγουρα έφταιγε η Τροία κι όσα έλεγε ο Δημόδοκος, που πρέπει να θύμιζαν στον ξένο θλιβερά πράγματα, γι' αυτό φερόταν έτσι παράξενα κάθε φορά στο άκουσμά της. Κι όμως ο ίδιος είχε ζητήσει απ' το Δημόδοκο να τραγουδήσει για τον τρόπο που κατάφεραν οι Αχαιοί να πατήσουν το κάστρο του Πρίαμου, με την πονηριά, προσφέροντάς του μάλιστα το πιο καλό κομμάτι απ' το κρέας που είχε στο τραπέζι του.

Ο τυφλός τραγουδιστής είχε φτάσει πια στο σημείο που ο Οδυσσέας πετάγεται απ' την κρυψώνα του ξύλινου αλόγου, ορμάει σαν τον θεό Άρη στους φρουρούς της πόλης και χύνεται πρώτος στους δρόμους και στα παλάτια της, με τους κρυμμένους Αχαιούς ξοπίσω του. Όμως ο ξένος, αντί ν' ακούει συνεπαρμένος, όπως έκαναν οι υπόλοιποι, έκλαιγε πάλι.

Στεναχωρημένος ο βασιλιάς Αλκίνοος, ο πρώτος απ' τους δεκατρείς άρχοντες που βασίλευαν στο νησί των Φαιάκων, σηκώθηκε.

–Δε θέλω να σας χαλάσω την ευχαρίστηση, άρχοντες, αλλά μου φαίνεται πως ο Δημόδοκος πρέπει να σταματήσει, γιατί στεναχωρεί τον ξένο μας με το τραγούδι του, είπε αποφασιστικά.

Στο άκουσμα της φωνής του, ο τυφλός τραγουδιστής σώπασε απότομα. Ξαφνιασμένοι οι άρχοντες των Φαιάκων άρχισαν να στρέφουν ένας ένας τα μάτια τους στον ξένο, που είχε σηκώσει τώρα το κεφάλι και τους κοίταζε κι αυτός με κείνο το βλέμμα που είχε κάνει εντύπωση σ' όλους τους. Βλέμμα ανθρώπου που όχι μόνο είχε δει πολλά, μα αυτά τα πολλά, που έπρεπε να ήταν άσχημα τα περισσότερα, δεν του είχαν στερέψει τη δύναμη μέσα του. Παρ' όλα όσα είχε τραβήξει, δε φαινόταν άνθρωπος συνηθισμένος. Οι αδρές γραμμές στο πρόσωπο κάποιου που 'χει παλέψει σκληρά με τους ανέμους και τα κύματα δεν έκρυβαν την ευγενική του φυσιογνωμία, ούτε τα δάκρυα που τρέχανε ακόμη απ' τα μάτια του τον έκαναν να μοιάζει λιγότερο δυνατός απ' το πρωί, όταν έριχνε το δίσκο μακρύτερα απ' όλα τα παλικάρια των Φαιάκων.

Θέλοντας ν' αλαφρώσει την αμηχανία που 'χε απλωθεί ολόγυρα, ο βασιλιάς Αλκίνοος κάθισε πάλι, γέρονοντας ευγενικά το κεφάλι προς το μέρος του.

–Και τώρα που έπαψε το τραγούδι για να μη βαραίνει κανενός την καρδιά, νομίζω πως ήρθε η ώρα να ρωτήσουμε τον ξένο τ' όνομά του και τον τόπο του, είπε μαλακά. Νύχτωσε πια, και το πλοίο που θα τον πάει εκεί είναι έτοιμο. Μα θα πρέπει να ξέρει ποιος είναι αυτός ο τόπος, για να τον ταξιδέψει ως εκεί πέρα.

Ο βασιλιάς Αλκίνοος σταμάτησε για λίγο, δεν μπορούσε να ξεχάσει το κλάμα του ξένου του.

–Κι αν θέλει κι εκείνος, πρόσθεσε διστακτικά, ας μας πει τι είναι αυτό που τον στεναχωρεί τόσο όταν ακούει να μιλάνε για τα πάθη των Αχαιών στην Τροία. Γιατί θα πρέπει να 'χει χάσει κάποιον πολύ αγαπημένο εκεί, που του τον θυμίζουν τα λόγια του τραγουδιού, για να του ματώνει έτσι την ψυχή δέκα ολόκληρα χρόνια από τότε που τέλειωσε ο πόλεμος.

Μέσα στο παλάτι του βασιλιά Αλκίνοου η φωτιά της αναμμένης εστίας άπλωνε παντού μια γλυκιά ζεστασιά, όμως ο ξένος φαινόταν ν' ανατριχιάζει κάτω απ' τον πορφυρό μανδύα που του 'χε χαρίσει η βασίλισσα. Τώρα έπρεπε να μιλήσει. Να πει ποιος είναι σ' όλους εκείνους τους λαμπροφορεμένους άρχοντες που άκουγαν για τον Οδυσσέα και τα κατορθώματά του, ζηλεύοντας σίγουρα τη δόξα του, χωρίς να ξέρουν πόσο ζήλευε τη δική τους ευτυχία αυτός.

Αναρωτιόταν πόσο παράταιρα θ' ακούγονταν τα λόγια του σε κείνη την αίθουσα όπου όλα έμοιαζαν τόσο όμορφα: το φαγητό, το κρασί, οι κουβέντες της γιορτής. Όμως είχε φτάσει η στιγμή που ο οικοδεσπότης είχε ξεπληρώσει σύμφωνα με το νόμο του Δία το καθήκον του στον ξένο ικέτη χωρίς να ρωτάει ποιος είναι και, πριν τον ξεπροβοδίσει, έπρεπε να ξέρουν ο ένας τ' όνομα του αλλουνού, μια και τους ένωνε πια ένας δεσμός τόσο ιερός, που μονάχα με την αγάπη των αδερφών μπορούσε να συγκριθεί.

Ο ξένος κοίταξε ολόγυρα. Είχε χρέος να μιλήσει στους Φαίακες και το βασιλιά τους, το ΄ξερε. Και φαινόταν αποφασισμένος να το κάνει.

–Ο άνθρωπος για τον οποίο τραγουδούσε λίγο πριν ο Δημόδοκος ήταν μπροστά του όλη αυτή την ώρα, είπε ήσυχα. Μα ακόμη κι αν μπορούσε να δει ο τραγουδιστής, δε θα κατάφερνε να τον αναγνωρίσει έτσι όπως τον άλλαξαν τα βάσανα.

Σώπασε όσο χρειαζόταν για να πάρει μια ανάσα βαθιά.

–Αυτός που πολέμησε παλικαρίσια μαζί με τους άλλους Αχαιούς στην Τροία, συνέχισε, και στάθηκε ικανός να την κουρσέψει με το μυαλό, δεν μπόρεσε να γλιτώσει απ’ όσες συμφορές τού φύλαγαν οι θεοί. Είχε δώδεκα πλοία όταν ξεκίνησε από κει, φορτωμένα πλούτη, είχε συντρόφους που τον αγαπούσαν, μα του τα πήραν όλα τα κύματα, για να βρεθεί μονάχος του χωρίς πλοίο και συντρόφους, ναυαγός στο νησί σας. Αυτός ο άνθρωπος, ο Οδυσσέας, ο γιος του Λαέρτη απ’ την Ιθάκη, είμαι εγώ!

Λες και είχε πει ένα οποιοδήποτε όνομα, για μια στιγμή τίποτε δε φάνηκε ν’ αλλάζει μέσα στη λαμπροστολισμένη αίθουσα του παλατιού των Φαίακων. Μονάχα η σιωπή που είχε πέσει έμοιαζε τόσο πυκνή, σαν την ομίχλη που σκεπάζει το χειμώνα χιονισμένες βουνοκορφές.

Ο βασιλιάς Αλκίνοος είχε απομείνει να κοιτάζει τον ξένο του. Καλά το ’χε φανταστεί πως δεν ήταν ένας συνηθισμένος ναυαγός που ξέβρασαν στο νησί των Φαίακων τα κύματα. Το παράστημα, το γεροδεμένο σώμα που η κάθε κίνησή του θύμιζε βασιλιά, τα λόγια του, μα πιο πολύ το βλέμμα του, που ενώ έμοιαζε ήσυχο και καμιά φορά ταπεινό, άφηνε εκείνες τις σπίθες να χοροπηδάνε μέσα του κάθε φορά που κοίταζε το συνομιλητή του. Τώρα μπορούσε να καταλάβει πόσο πόνο ήταν δυνατόν να κρύβει εκείνος ο περήφανος άνθρωπος, ο πιο έξυπνος απ’ όλους τους βασιλιάδες που πολέμησαν στην Τροία.

Το ίδιο γινόταν και με τους άλλους άρχοντες των Φαίακων ολόγυρα. Ύστερα κάποιοι ξαφνιασμένοι ψίθυροι άρχισαν να ταράζουν τη σιωπή.

Ο ξένος ήταν ο Οδυσσέας! Ο βασιλιάς της Ιθάκης! Ο ήρωας που τραγουδούσαν τα κατορθώματά του ως τα πέρατα του κόσμου οι τραγουδιστές!

Οι ψίθυροι όλο και δυνάμωναν τρομάζοντας τη σιωπή. «Τι έγινε;... Πώς;...» Τι είχε συμβεί στον Οδυσσέα απ’ τη στιγμή που ξεκίνησε απ’ την Τροία θριαμβευτής; Είχε μιλήσει για το μυαλό του, που δεν κατάφερε να τον γλιτώσει απ’ την οργή των θεών. Τι είχε συμβεί τελικά κι είχε βρεθεί αυτός ο γενναίος, ο πανέξυπνος βασιλιάς της Ιθάκης απ’ την κουρσεμένη Τροία ναυαγός στο νησί τους;

Ο Οδυσσέας καθόταν πάντα στην ίδια θέση πλάι στο βασιλιά Αλκίνοο. Το λιγότερο που όφειλε στους Φαίακες για να τους ανταποδώσει τη φιλοξενία ήταν ν’ απαντήσει στις ερωτήσεις τους. Και να βγάλει από μέσα του όλο το βάρος που μάζευε δέκα ολόκληρα χρόνια στο στήθος του. Λάθη, θανάτους, συμφορές. Γιατί καθετί ευγενικό και ηρωικό είχε τελειώσει γι’ αυτόν απ’ τη στιγμή που άφησε με τους συντρόφους του την Τροία.

–Τι να πω πρώτο και πού να σταθώ; Πού να τελειώσω αν αρχίσω να σας λέω όλα όσα τράβηξα και μου βαραίνουν την καρδιά; Και πώς να βαρύνω πάλι τη δική σας με τα δάκρυά μου καθώς θα τα ξαναθυμάμαι;

Μέσα στην αίθουσα είχε πέσει πάλι σιωπή. Μα ήταν αλλιώς αυτή τη φορά, έμοιαζε διάφανη, έτοιμη να ταξιδέψει τα λόγια του Οδυσσέα έξω απ’ τους χάλκινους τοίχους, έξω απ’ το αργυρό ανώφλι του παλατιού του βασιλιά Αλκίνοου.

Ψηλαφίζοντας την κολόνα όπου ακουμπούσε, ο τυφλός τραγουδιστής είχε μισοσηκωθεί όρθιος. Τα άδεια μάτια του με τις άσπρες κόρες είχαν καρφωθεί εκεί απ' όπου ακούστηκε η φωνή του ξένου που φιλοξενούσαν οι βασιλιάδες του. Όλη η ανυπομονησία που ήταν ζωγραφισμένη στα μάτια των άλλων, σε κείνον που δεν είχε μάτια να δει ήταν απλωμένη στο πρόσωπό του. Ο Δημόδοκος λαχταρούσε ν' ακούσει, λαχταρούσε να μάθει κι αυτός. Ίσως πιο πολύ απ' όλους τους. Γιατί εκείνος είχε κι ένα ευλογημένο χρέος που του δώσανε να ξεπληρώσει οι θεοί. Να κάνει λόγια και μουσική όλα όσα φαινόταν έτοιμος να διηγηθεί ο βασιλιάς της Ιθάκης στους άρχοντες. Για να τα μάθουν από κείνον, τον τυφλό τραγουδιστή των Φαιάκων, το Δημόδοκο, οι γενιές που θ' ακολουθούσαν.

Ο Οδυσσέας πήρε μια βαθιά ανάσα ξανά.

–Ήταν πολλά τα βάσανα που μου φύλαγαν οι θεοί στο γυρισμό μου, αναστέναξε, κι η χαρά της νίκης δεν κράτησε για μένα παρά τόσο όσο μπορούσα ακόμη να βλέπω το γκρεμισμένο κάστρο του βασιλιά Πρίαμου και τ' ακρογιάλια του τόπου όπου βασίλευε κάποτε...

Είχε αρχίσει να μιλάει χωρίς να καταλαβαίνει κι ο ίδιος καλά καλά, ξετυλίγοντας τα κουβάρι της ιστορίας απ' την αρχή, δέκα χρόνια πριν. Από τότε που ξεκινούσε με τους δικούς του γυρνώντας απ' την Τροία...

Στην Ίσμαρο

Όταν φεύγει κάποιος απ' τ' ακρογιαλία της Τροίας τραβώντας προς τα δυτικά, αν έχει πίσω του τον άνεμο, μετά το νησί Τένεδο, που βρίσκεται μπρος στο δρόμο του, ταξιδεύει μέχρι να συναντήσει κάποια στιγμή τ' ακρογιαλία της Ελλάδας. Μα μονάχα αν έχει τον άνεμο που φυσάει προς τα δυτικά πίσω του.

Είχαμε αφήσει στην ακρογιαλιά μπρος στο καμένο κάστρο της Τροίας όσα απ' τα πλοία είχαν μείνει να προσφέρουν τη θυσία που ζήτησε ο Αγαμέμνονας για να καλοπιάσει τους θεούς*.

Ο στόλος των Αχαιών, βαρυφορτωμένος χρυσάφι και χαλκό, όπλα και πολύτιμα υφάσματα, σκεύη, κοσμήματα και σκλάβους, με τη φρίκη της σφαγής ακόμη στα μάτια του, απλωνόταν στο πέλαγος ως εκεί που φτάνει η γραμμή του ορίζοντα. Ύστερα αρχίσαμε να χωριζόμαστε σιγά σιγά. Ό,τι έδενε τους Αχαιούς, η ίδια γλώσσα, οι ίδιοι θεοί, οι κοινές αξίες, δε θα έπαυε να μας δένει βέβαια, μα τώρα που ο σκοπός μας είχε ξεπληρωθεί, ο κάθε βασιλιάς μπορούσε πια ξεχωριστά ν' ακολουθήσει τις δικές του ανάγκες, τη δική του μοίρα.

Τη μοίρα μου ακολουθούσα κι εγώ. Καθώς τα πλοία των άλλων βασιλιάδων σκορπούσαν στον ορίζοντα, είχα βρεθεί να ταξιδεύω με τα δώδεκα δικά μου μονάχος. Οι αφροί και τα κύματα σκαμπανέβαζαν το στόλο της Ιθάκης, μαλακά στην αρχή, σπρώχνοντάς τον προς τα κει όπου είχα δώσει εντολή να πάμε όταν ξεκινούσαμε, προς τα δυτικά.

Τα πρώτα σημάδια του νοτιά ήρθαν αφού είχαμε αφήσει από ώρα πίσω μας την Τένεδο, όμως ήταν πολύ νωρίς ακόμη για ν' ανησυχήσουμε, κι έτσι όπως ο άνεμος όλο και μας ξεμάκραινε απ' το δρόμο μας, τ' ακρογιαλία της Θράκης που φάνηκαν μπροστά μας, αντί να μας κάνουν να χάσουμε κάτι απ' τη χαρά του γυρισμού, δεν ήταν για μας παρά μια καινούρια πρόκληση, να στοιβάξουμε κι άλλα λάφυρα πάνω στα πλοία, να σύρουμε κι άλλους σκλάβους πλάι σ' αυτούς που είχαμε αρπάξει λεηλατώντας τη χώρα του Πρίαμου.

Υπήρχε μια πόλη κοντά στην ακρογιαλιά ανάμεσα στα ποτάμια Έβρο και Νέστο, η Ίσμαρος. Κανένας Έλληνας δε συμπαθούσε τους Θρακιώτες, που ήταν σύμμαχοι με τους Τρώες. Αν χρειαζόμασταν μια δικαιολογία, αυτή ήταν αρκετή για να επιτεθούμε στους κατοίκους της Ίσμαρου, τους Κίκονες, που δεν περίμεναν έτσι ξαφνικά κανέναν εχθρό.

Η λεηλασία, το κάψιμο της μικρής πολιτείας δεν ήταν παρά μια επανάληψη αυτού που είχαμε κάνει στην Τροία λίγο καιρό πριν. Το ίδιο και τα ψίχουλα της ευσπλαχνίας που δείξαμε σε κάποιους απ' τους κατοίκους της. Γιατί δεν μπορούσα παρά να σεβαστώ το Μάρωνα, ιερέα του Απόλλωνα σε κείνο τον τόπο, και να προφυλάξω το σπίτι και την οικογένειά του απ' την καταστροφή.

Καθώς καινούρια πλούτη σωριάζονταν πάνω στα πλοία μαζί με τα δώρα της ευγνωμοσύνης του Μάρωνα που τον έσωσα, χρυσάφι, ασήμι και δώδεκα λαγήνια μοσχάτο κρασί, το μόνο που ήθελα ήταν να φύγουμε από κει πέρα. Ο μακρινός ήχος από αόρατες σάλπιγγες κινδύνου είχε αρχίσει να φτάνει στ' αυτιά μου ψιθυρίζοντας λόγια θανάτου και καταστροφής. Όμως εκείνες οι σάλπιγγες ηχούσαν μοναχά στα δικά μου αυτιά. Μάταια παρακινούσα τους συντρόφους μου να μπούμε στα πλοία όσο γινόταν πιο γρήγορα. Εκείνοι άναβαν φωτιές στην ακρογιαλιά, έσφαζαν βόδια κι αρνιά απ' τα κοπάδια που είχαν αρπάξει, μεθούσαν με το κρασί των Κικόνων, σίγουροι πως δεν υπήρχαν να τους τρομάξουν ολόγυρα παρά μονάχα οι πεθαμένοι.

Όσπου έπεσε η νύχτα κι ήρθε η αυγή και τότε οι σάλπιγγες του κινδύνου ακούστηκαν αληθινά. Στα ερείπια της Ίσμαρου δεν είχαν απομείνει μοναχά φαντάσματα, όπως πίστευαν οι άντρες μου. Κρυμμένοι ανάμεσα στους σκοτωμένους, κάποιοι είχαν σωθεί και τρέχοντας μέσα στη νύχτα είχαν κουβαλήσει το νέο στην καταστροφή στις τριγύρω πόλεις και τα χωριά.

Ουρλιάζοντας κραυγές πολέμου, οι ντόπιοι συντάσσονταν σε λόχους αντίκρου μας, ενώ εγώ μάταια προσπαθούσα να μαζέψω τους δικούς μου συνεφέροντάς τους απ' το μεθύσι τους.

Η μάχη έμοιαζε με κείνη που δώσαμε οι Αχαιοί ανάμεσα στα πλοία όταν ο Αχιλλέας, θυμωμένος με τον Αγαμέμνονα, έμενε στο στρατόπεδο των Μυρμιδόνων ενώ ο Έκτορας απειλούσε να κάψει το στόλο μας. Όμως αυτή τη φορά ήταν ακόμη χειρότερα τα πράγματα, γιατί οι πολεμιστές της Ιθάκης ήμαστε μοναχοί μας. Και βέβαια δε νοιαζόμασταν να κρατήσουμε τις θέσεις μας. Το μόνο που μας ένοιαζε ήταν να φύγουμε από κείνη την ακρογιαλιά σέρνοντας όπως όπως στα πλοία σκλάβους και λάφυρα, παρατώντας όσα δεν μπορούσαμε να κουβαλήσουμε.

Όσπου καταφέραμε να ξανοιχτούμε στο πέλαγος και τότε μετρηθήκαμε και είδαμε πως δεν είχαμε αφήσει μονάχα χρυσό κι ασήμι και σκλάβους και χάλκινα όπλα στην ακρογιαλιά μπρος στην ερειπωμένη πόλη των Κικόνων. Υπήρχαν και σύντροφοι που απόμειναν εκεί. Φωνάζαμε τα ονόματά τους, τρεις φορές το όνομα του καθενός, πριν ανοιχτούμε στο πέλαγος, τελευταία ελπίδα αν κάποιος είχε απομείνει ζωντανός να 'ρθει να μας προφτάσει. Μα δε μας απάντησε κανείς...

Βαθιά, πέρα απ' τις πένθιμες φωνές που εξακολουθούσαν να καλούν τους συντρόφους μας, τελευταία τιμή για τους νεκρούς, άκουγα τις σάλπιγγες του κινδύνου όλο και πιο καθαρά.

Τότε αναρωτήθηκα για πρώτη φορά τι μπορούσε να φταίει για να συνεχίζεται αυτό. Δεν ήμουν δειλός ούτε ασυνήθιστος στους κινδύνους και δεν μπορούσα να καταλάβω τι με τρόμαζε τόσο πολύ. Στην αρχή σκέφτηκα πως μπορεί να ήταν το πένθος για το χαμό των συντρόφων που είχαν πολεμήσει δέκα ολόκληρα χρόνια κάτω απ' τα κάστρα της Τροίας, που είχαν κουρσέψει την πόλη κι είχαν γευτεί το θρίαμβο της νίκης για να πεθάνουν έτσι άδοξα, λες και κάποια κατάρα τους είχε στερήσει τη χαρά της επιστροφής. Και τότε θυμήθηκα την Κασσάνδρα. Εκεί, λίγο μετά τη θυσία στους θεούς, την ώρα ακριβώς που ξεκινούσαμε αφήνοντας την Τροία πίσω μας. Ήταν πάνω στο πλοίο του Αγαμέμνονα. Σκλάβοι ανάμεσα στις άλλες που θα κουβαλούσε στην πατρίδα του ο αρχιστράτηγος. Σαν να 'ταν μαγνήτης το βλέμμα της, που άναβαν λες ακόμη οι φλόγες της Τροίας μέσα του, είχε τραβήξει το δικό μου. Ο Αϊαντας ο Λοκρός είχε τολμήσει να την ντροπιάσει μέσα στο ιερό κάτω απ'

το βλέμμα της Αθηνάς, ικέτιδα με τα χέρια τυλιγμένα στο ξύλινο άγαλμά της. Ήταν ίσως η πιο φρικτή απ' όλες τις πράξεις για τις οποίες είχαμε ζητήσει τη συγχώρεση των θεών μόλο που ένοχος ήταν ο Αϊάντας μοναχά. Παρ' όλα αυτά, ήμουν σίγουρος πως η Κασσάνδρα θεωρούσε υπεύθυνο ακόμη και γι' αυτό εμένα, τον αληθινό αίτιο της καταστροφής της Τροίας.

Ένα μαλακό σκαμπανέβασμα μια την έκρυβε και μια την έφερνε μπρος στα μάτια μου, έτσι όπως είχα σταθεί όρθιος στην πλώρη του πλοίου μου, όμως μπορούσα κάθε φορά να ξεχωρίσω το βλέμμα της. Υπήρχε κάτι εκεί μέσα που μου προκαλούσε τρόμο, ίσως γι' αυτό βιάστηκα να το ξεχάσω αμέσως την επόμενη στιγμή. Το βλέμμα της Κασσάνδρας, που με κοίταζε τότε, είχε κάτι περισσότερο από μίσος και λαχτάρα για εκδίκηση. Λες και ήξερε ένα μυστικό που έκανε ακόμη και το πένθος και τη σκλαβιά της σχεδόν υποφερτά. Λες και με έβλεπε να πληρώνω για μια μια απ' τις πράξεις μου, λες και μ' έβλεπε κιόλας να υποφέρω. Οι θεοί προστάτες των Αχαιών, με πρώτη απ' όλους την Αθηνά, δεν είχαν δεχτεί τη θυσία μας! Κι η Κασσάνδρα το 'ξερε! Ήταν μάντισσα και ιέρεια μαζί. Γι' αυτό με είχε τρομάξει τότε τόσο το βλέμμα της. Γιατί ήταν σαν να μου έλεγε μ' αυτό πως είχε πάρει, έστω κι έτσι, επιτέλους την εκδίκησή της!

Είχε χρειαστεί να προσπαθήσω πολύ για να πείσω τον εαυτό μου τότε, φεύγοντας απ' την Ίσμαρο, πως ίσως είχα γελαστεί. Όμως, παρ' όλα αυτά, ήμουν σίγουρος πως η καλή τύχη που οδηγούσε τα βήματά μου απ' τη στιγμή που πάτησα την Τροία κρυμμένος μέσα στο ξύλινο άλογο είχε διαλυθεί. Έτσι, σαν τη φωνή των πολεμιστών μου στο θαλασσινό άνεμο καθώς καλούσαν τους νεκρούς συντρόφους τους. Που ούτε κι εκείνοι γινόταν ν' απαντήσουν ποτέ ξανά στο κάλεσμά τους.

Θα περίμενε κανείς να υπάρχει πένθος στη φωνή του Οδυσσέα καθώς τα 'λεγε αυτά, μα οι λέξεις ξεψύχησαν ήσυχα μέσα στη σιωπή που είχε απλωθεί στη μεγάλη αίθουσα του παλατιού των Φαιάκων. Ο Οδυσσέας χαμήλωσε το βλέμμα για να κρύψει μια σπίθα που θα μπορούσε να 'χει κάτι από παιχνίδισμα μέσα της. Είχε δει τη θλίψη που ήταν απλωμένη στα πρόσωπα των αρχόντων ολόγυρα. Πόσο θα κρατούσε αυτή η θλίψη όταν προχωρούσε τη διήγηση, πόσο ήθελε να γίνει φρίκη άραγε;

Σήκωσε το κεφάλι με το πρόσωπο στραμμένο στους άρχοντες κι η σπίθα στο βλέμμα του είχε χαθεί καθώς άρχισε να μιλάει πάλι.

* Όταν πάτησαν το κάστρο του βασιλιά Πριάμου, οι Αχαιοί είχαν κάνει ασυγχώρητα πράγματα, άρχοντες και στρατός. Μέσα στην άγρια χαρά της εύκολης νίκης τους, δεν είχαν σεβαστεί τίποτε, ούτε τους ανθρώπους ούτε καν τους θεούς, βεβηλώνοντας και λεηλατώντας ως και τα ιερά της Τροίας.